

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. vasario 27 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 – 15 straipsnio 5 punktas ir 16 straipsnio 5 punktas – „Didelių rizikų“ draudimas – Draudėjo ir draudiko sutarta jurisdikciją suteikianti sąlyga – Galimybė remtis šia sąlyga prieš apdraustąjį“

Byloje C-803/18

dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 7 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

AAS „Balta“

prieš

UAB „Grifs AG“

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas M. Safjan (pranešėjas), teisėjai L. Bay Larsen ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas G. Hogan,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- AAS „Balta“, atstovaujamos advokato S. Drazdausko,
- UAB „Grifs AG“, atstovaujamos advokatų J. Milašauskienės, A. Bosaitės, M. Intos ir G. Abromavičiaus,
- Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos K. Dieninio, R. Butvydytės ir G. Taluntytės,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Heller ir A. Steiblytės,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: lietuvių.

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 15 straipsnio 5 punkto ir 16 straipsnio 5 punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Latvijoje įsteigtos draudimo bendrovės AAS „Balta“ ir Lietuvoje registruotos saugos paslaugų bendrovės UAB „Grifs AG“ (toliau – bendrovė „Grifs“) ginčą dėl draudimo išmokos mokėjimo.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 1215/2012

- 3 Reglamento Nr. 1215/2012 15, 18 ir 19 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
„(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. <...>
<...>
(18) kalbant apie draudimo, vartotojų ir darbo sutartis, silpnesnioji šalis turėtų būti ginama pagal jurisdikcijos taisykles, kurios yra palankesnės tokios šalies interesams negu bendrosios taisyklės;
(19) atsižvelgiant į šiame reglamente nustatytus išimtinės jurisdikcijos pagrindus, turėtų būti paisoma sutarčių šalių autonomijos, išskyrus draudimo, vartojimo arba darbo sutarčių atvejus, kai laisvė nustatyti teismo jurisdikciją yra ribota.“
- 4 Šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
„Pagal šį reglamentą [Jei šiame reglamente nenustatyta kitaip,] asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiama tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“
- 5 To paties reglamento 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:
„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiama tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“
- 6 Jurisdikcijos taisyklės draudimo bylose, kurioms skirtas Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 3 skirsnis, įtvirtintos 10–16 straipsniuose.
- 7 Nurodyto reglamento 10 straipsnis suformuluotas taip:
„Jurisdikcija dėl bylų, susijusių su draudimu, nustatoma pagal šį skirsnį, nedarant poveikio 6 straipsniui ir 7 straipsnio 5 punktui.“

8 Reglamento Nr. 1215/2012 11 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, kad draudikui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys, jeigu jį reiškia draudėjas, apdraustasis arba naudos gavėjas, gali būti pareikštas kitos valstybės narės teismuose pagal ieškovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą.

9 Šio reglamento 12 straipsnyje numatyta:

„Kai sudaryta atsakomybės draudimo sutartis arba draudžiamas nekilnojamasis turtas, ieškinys draudikui taip pat gali būti pareikštas vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismuose. Ši nuostata taip pat taikoma, jei kilnojamas ir nekilnojamasis turtas yra nurodyti vienoje draudimo sutartyje ir kai abiejų rūšių turtui žala padaryta dėl to paties įvykio.“

10 Minėto reglamento 15 straipsnyje nustatyta:

„Šio skirsnio nuostatų galima nesilaikyti tik pagal susitarimą:

<...>

3) kuris buvo sudarytas tarp draudėjo ir draudiko, kurių abiejų nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta susitarimo sudarymo momentu buvo toje pačioje valstybėje narėje, ir pagal šį susitarimą tos valstybės narės teismams suteikiama jurisdikcija, net jei žalą sukėlęs įvykis įvyko užsienyje, su sąlyga, kad toks susitarimas neprieštarauja tos valstybės narės teisei;

4) kuris buvo sudarytas su draudėju, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra ne valstybėje narėje, išskyrus atvejus, kai yra privalomasis draudimas arba draudžiamas valstybėje narėje esantis nekilnojamasis turtas; arba

5) kuris yra susijęs su draudimo sutartimi, sudaryta dėl vienos ar daugiau 16 straipsnyje nurodytų rizikos rūšių.“

11 To paties reglamento 16 straipsnyje išdėstyta:

„15 straipsnio 5 punkte minimos rizikos rūšys yra šios:

<...>

5) nepaisant 1–4 punktų, bet kurios rūšies „didelė rizika“ yra apibūdinta 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) [OL L 335, 2009, p. 1].“

12 Reglamento Nr. 1215/2012 25 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Susitarimas dėl jurisdikcijos:

a) sudaromas arba paliudijamas raštu [sudaromas raštu arba sudaromas žodžiu ir patvirtinamas raštu];

b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba

c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje sudaromas papročius atitinkančia forma, kuri atitinka praktiką, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurią tokioje prekybos arba komercijos srityje plačiai žino ir kurios nuolat laikosi sutarčių, susijusių su atitinkama konkrečia prekybos arba komercijos sritimi, šalys.“

13 Šio reglamento 63 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šiame reglamente bendrovės ar kito juridinio asmens arba fizinių ar juridinių asmenų asociacijos buveinės vieta yra ten, kur yra jų:

- a) oficiali buveinės vieta;
- b) centrinė administracija; arba
- c) pagrindinė verslo vieta.“

Direktyva 2009/138

14 Direktyvos 2009/138, iš dalies pakeistos 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/58/ES (OL L 341, 2013, p. 1, toliau – Direktyva 2009/138), 13 straipsnio 27 punkte apibrėžta joje vartojama sąvoka „didelės rizikos“.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

15 Bendrovė „Grifs“ teikia saugos paslaugas. Latvijoje įregistruota bendrovė „Grifs AG“ SIA yra bendrovės „Grifs“ savininkė, valdanti visas jos akcijas. 2012 m. liepos 31 d. bendrovė „Grifs AG“ ir bendrovė „Balta“ sudarė bendrosios civilinės atsakomybės draudimo sutartį (toliau – draudimo sutartis), apimančią ir bendrovės „Grifs“ civilinę atsakomybę.

16 Draudimo sutarties bendrosiose sąlygose nurodyta, kad visi su šia sutartimi susiję ginčai sprendžiami derybomis ir kad, šalims nepavykus susitarti, ginčą sprendžia Latvijos teismas vadovaudamasis Latvijos Respublikos teritorijoje galiojančiais teisės aktais.

17 2012 m. rugpjūčio 21 d. iš UAB „Jaunystės romantika“ priklausančios juvelyrinės parduotuvės Alytuje, kurią saugojo bendrovė „Grifs“, buvo pavogta juvelyrinių dirbinių ir grynųjų pinigų. Siekdami dėl vagystės patirtos žalos atlyginimo, UAB „Jaunystės romantika“ ir jos draudikas *ERGO Insurance SE* kreipėsi į Lietuvos teismą; jiems buvo priteistas žalos ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimas. Teismas konstatavo bendrovės „Grifs“ didelį neatsargumą ir tiesioginį priežastinį ryšį tarp padarytos žalos ir šios bendrovės neveikimo.

18 Pasibaigus teismo procesui dėl žalos atlyginimo, bendrovė „Grifs“ kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą ir, remdamasi draudimo sutartimi, prašė priteisti iš bendrovės „Balta“ 114 941,58 EUR dydžio draudimo išmoką, palūkanas ir bylinėjimosi išlaidas. 2017 m. lapkričio 21 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismas pripažino neturintis jurisdikcijos nagrinėti šio ieškinio ir nurodė, kad pagal draudimo sutarties bendrąsias sąlygas visus su ja susijusius ginčus turi spręsti Latvijos teismai pagal Latvijos teisę. Be to, kadangi draudimo sutartį sudariusi bendrovė, t. y. „Grifs AG“, yra bendrovės „Grifs“ savininkė, Vilniaus apygardos teismas nutarė, kad nekyla jokių abejonių dėl bendrovės „Grifs“ pritarimo visoms sutarties sąlygoms, taip pat susijusioms su jurisdikcija, net jei jis yra išreikštas netiesiogiai.

19 Išnagrinėjęs bendrovės „Grifs“ skundą dėl šios nutarties, Lietuvos apeliacinis teismas 2018 m. kovo 29 d. nutartimi ją panaikino ir grąžino bylą Vilniaus apygardos teismui, kad šis iš naujo išnagrinėtų bendrovės „Grifs“ ieškinio priimtinumą klausimą.

- 20 Lietuvos apeliacinis teismas nutartyje pažymėjo, jog aplinkybė, kad draudimo sutarties šalys susitarė iš šios sutarties kylančius ginčus perduoti spręsti Latvijos teismams pagal Latvijos teritorijoje galiojančius teisės aktus, neįpareigojo bendrovės „Grifs“ pareikšti ieškinį tik Latvijos teismuose. Iš tiesų pagal draudimo sutartį ši bendrovė turi apdraustojo statusą, todėl gali pasinaudoti Reglamento 1215/2012 11 straipsnyje numatyta alternatyvia teismo pasirinkimo galimybe.
- 21 Dėl 2018 m. kovo 29 d. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties bendrovė „Balta“ padavė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – Lietuvos Aukščiausiajam Teismui.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar 2005 m. gegužės 12 d. Sprendime *Société financière et industrielle du Peloux* (C-112/03, EU:C:2005:280) Teisingumo Teismo pateikti išaiškinimai, susiję su ekonomiškai silpnesnių asmenų teisine apsauga, yra aktualūs tuo atveju, kai draudimas apima „didelę riziką“, ypač atsižvelgiant į 2017 m. liepos 13 d. Sprendimą *Assens Havn* (C-368/16, EU:C:2017:546).
- 23 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad, viena vertus, kai apdrausta veikla atitinka „didelės rizikos“ kriterijus, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 16 straipsnio 5 punktą, iš principo turėtų būti preziumuojama, kad draudimo teisinio santykio šalys yra ekonomiškai pajėgios ir turėtų būti laisvos nukrypti nuo šio reglamento II dalies 3 skirsnyje įtvirtintų jurisdikcijos nuostatų. Kita vertus, šio teismo nuomone, draudėjo ypatybės ne visuomet atspindi apdraustojo situaciją ir ekonominę pajėgumą. Taigi šiuo atveju gali kilti poreikis užtikrinti draudimo teisinių santykių dalyvių teisių ir pareigų pusiausvyrą. Vis dėlto riba tarp sutarties šalių autonomijos ir būtinybės apsaugoti silpnesniąją šalį nėra visiškai aiški.
- 24 Šiomis aplinkybėmis Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar [Reglamento 1215/2012] 15 straipsnio 5 punktas ir 16 straipsnio 5 punktas turi būti aiškinami taip, kad didelės rizikos draudimo atveju jurisdikcinis susitarimas, nustatytas tarp draudėjo ir draudiko sudarytoje draudimo sutartyje, gali būti panaudotas prieš šia sutartimi apdraustą asmenį, kuris neišreiškė aiškaus sutikimo dėl šios sąlygos ir kurio nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė yra kitoje nei draudėjo ir draudiko valstybėje narėje?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 25 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1215/2012 15 straipsnio 5 punktas ir 16 straipsnio 5 punktas turi būti aiškinami taip, kad dėl „didelės rizikos“, kaip ji suprantama pagal pastarąją nuostatą, sudarytoje draudimo sutartyje draudėjo ir draudiko sutarta jurisdikciją suteikiančia sąlyga galima remtis prieš šia sutartimi apdraustą asmenį, kuris nėra draudimo srities profesionalas, neišreiškė sutikimo dėl šios sąlygos ir jo nuolatinė gyvenamoji ar buveinės vieta yra kitoje nei draudėjo ir draudiko buveinės valstybėje narėje.
- 26 Šiuo klausimu primintina, kad tiek, kiek Reglamento Nr. 1215/2012 15 ir 16 straipsniuose pakartotos atitinkamos 2000 m. gruodžio 22 d. Europos Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo bei vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 13 ir 14 straipsnių formuluotės, Teisingumo Teismo pateikti pastarojo reglamento nuostatų išaiškinimai lieka aktualūs analogiškoms Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatoms (pagal analogiją žr. 2018 m. sausio 31 d. Sprendimo *Hofsoe*, C-106/17, EU:C:2018:50, 36 punktą).

- 27 Neginčijama, kad Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 3 skirsnyje įtvirtintos specialios jurisdikcijos taisyklės draudimo srityje, skirtos apsaugoti silpnesniajai sutarties šaliai taikant tokias taisykles, kurios yra palankesnės jos interesams negu bendrosios taisyklės, kaip nurodyta minėto reglamento 18 konstatuojamojoje dalyje (2018 m. sausio 31 d. Sprendimo *Hofsoe*, C-106/17, EU:C:2018:50, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 28 Pavyzdžiui, pirma, Reglamento Nr. 1215/2012 11 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta, kad draudikui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys, jeigu jį reiškia draudėjas, apdraustasis arba naudos gavėjas, gali būti pareikštas kitoje valstybėje narėje, kurioje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta. Antra, šio reglamento 12 straipsnyje nustatyta, kad kai sudaryta atsakomybės draudimo sutartis arba draudžiamas nekilnojamasis turtas, ieškinys draudikui taip pat gali būti pareikštas vietoje, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis, teismuose. Šiomis taisyklėmis užtikrinama, kad silpnesnioji šalis, norinti pareikšti ieškinį stipresnei šaliai, galėtų tai padaryti lengvai prieinamos valstybės narės teisme.
- 29 Tačiau Reglamente Nr. 1215/2012 numatyta galimybė tam tikrais atvejais draudimo srityje nukrypti nuo jurisdikcijos taisyklių sudarius susitarimą, kaip antai šio reglamento 15 straipsnio 5 punkte numatytą susitarimą, susijusį su draudimo sutartimi, sudaryta dėl vienos ar daugiau šio reglamento 16 straipsnyje nurodytų rizikos rūšių.
- 30 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama draudimo sutartis sudaryta dėl „didelių rizikų“, numatytų Reglamento 1215/2012 16 straipsnio 5 punkte, kuriame daroma nuoroda į Direktyvą 2009/138, kurios 13 straipsnio 27 punkte apibrėžta sąvoka „didelės rizikos“ ir įtvirtinta ją atitinkančios tam tikros rizikos rūšys.
- 31 Šiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar tokioje sutartyje įtvirtinta jurisdikciją suteikianti sąlyga gali būti privaloma apdraustam trečiajam asmeniui, kuris nėra šios sutarties šalis ir neišreiškė sutikimo dėl šios sutarties sąlygų.
- 32 Siekiant nustatyti, ar apdraustasis, kaip „didelės rizikos“ draudimo sutartyje nedalyvaujantis trečiasis asmuo, gali būti saistomas jurisdikciją suteikiančios sąlygos, pagal kurią jurisdikciją turi tik draudimo bendrovės buveinės vietos teismai, reikia atsižvelgti į Reglamento 1215/2012 15 straipsnio 5 punkto formuluotę ir šiame reglamente numatytą draudimo sričiai taikomų taisyklių struktūrą, jų genezę ir jais siekiamą tikslą.
- 33 Pirma, kalbant apie Reglamento 1215/2012 15 straipsnio 5 punkto formuluotę pažymėtina, jog šiame punkte, skirtingai nuo to paties straipsnio 3 ir 4 punktų, minimas tik su draudimo sutartimi susijęs susitarimas, bet ne tokio susitarimo šalys, todėl, žinoma, galima manyti, kad, kai galiojanti jurisdikciją suteikianti sąlyga įtvirtinta „didelės rizikos“ draudimo sutartyje, ja gali remtis bet kuris asmuo, norintis įgyvendinti šia sutartimi jam suteiktas teises, taip pat prieš trečiąjį apdraustąjį asmenį.
- 34 Vis dėlto šis Reglamento 1215/2012 15 straipsnio 5 punkto ir kitų šio straipsnio punktų formuluočių skirtumas paaiškinamas šio straipsnio geneze. Kaip matyti iš P. Schlosser ataskaitos dėl Konvencijos dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo prie Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, taip pat prie Protokolo dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų ją aiškinti (OL C 59, 1979, p. 71) 140 punkto, siekiant papildyti pastarąją konvenciją 1978 m. Jungtinės Karalystės stojimo momentu ir išvengti būtinybės apibrėžti abstraktų ir bendrą kriterijų dėl atvejų, kuriais būtų leistinos jurisdikciją suteikiančios sąlygos, atskyrimo, buvo nuspręsta parengti draudimo sutarčių, į kurias būtų leidžiama tokias sąlygas įtraukti, sąrašą. Vis dėlto, kaip matyti iš šio minėtos ataskaitos punkto, tokiu papildymu visiškai nesiekta įtvirtinti galimybės remtis tokiomis jurisdikciją suteikiančiomis sąlygomis prieš trečiuosius asmenis.

- 35 Antra, kalbant apie Reglamento 1215/2012 II skyriaus 3 skirsnio nuostatų struktūrą reikia pažymėti, kad Reglamentu Nr. 44/2001 buvo išplėstas sąrašas asmenų, galinčių teisme pareikšti ieškinį draudikui, šio reglamento 9 straipsnio 1 dalies b punkte (kuris tapo Reglamento 1215/2012 11 straipsnio 1 dalies b punktu) nurodant taip pat apdraustuosius ir nedarant jokio skirtumo tarp apdraustos rizikos rūšių. Tačiau tokia apdraustiesiems suteikiama apsauga būtų neveiksminga, jei „didelės rizikos“ draudimo sutarčių atveju kompetentingas teismas būtų nustatytas remiantis jurisdikciją suteikiančia sąlyga, kuriai nėra pritaręs apdraustasis.
- 36 Trečia, kiek tai susiję su Reglamento 1215/2012 II skyriaus 3 skirsniu siekiamais tikslais, Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad kai draudimo sutartis sudaryta trečiojo asmens naudai, kilus su šia sutartimi susijusiam ginčui, joje įtvirtinta jurisdikciją suteikiančia sąlyga, kuriai šis asmuo nėra pritaręs, prieš jį galima remtis, tik jeigu ji nekelia pavojaus ekonomiškai silpnesnio asmens apsaugos tikslui (2005 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Société financière et industrielle du Peloux*, C-112/03, EU:C:2005:280, 38 punktas).
- 37 Teisingumo Teismas taip pat yra priminęs, kad draudimo srityje prorogacinis susitarimas dėl jurisdikcijos turi visiškai atitikti ekonomiškai silpnesnio asmens apsaugos tikslą (2017 m. liepos 13 d. Sprendimo *Assens Havn*, C-368/16, EU:C:2017:546, 36 punktas).
- 38 Atsižvelgiant į tai, reikia išnagrinėti, ar šis teiginys taikomas ir „didelės rizikos“ draudimo sutarčių srityje, kurioje apdraustieji, kaip ir draudikai ir draudėjai, gali būti didelio ekonominio pajėgumo.
- 39 Šiuo klausimu neginčijama, kad atsižvelgdamas į draudėjo ir draudiko ekonominį pajėgumą Sąjungos teisės aktų leidėjas leido jiems pasirinkti kompetentingą teismą net nukrypstant nuo Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 3 skirsnyje įtvirtintų apsauginių jurisdikcijos taisyklių. Iš šio sprendimo 34 punkte minėtos P. Schlosser ataskaitos matyti, kad šalims suteikta teise nukrypti nuo bendrųjų jurisdikcijos taisyklių, kai kalbama apie sutartis, vėliau tapusias „didelės rizikos“ draudimo sutartimis, buvo siekiama atsižvelgti į tai, kad kai atitinkamos bendrovės yra pajėgios, draudimo sutarties šalys yra lygios ir papildoma silpnesnės šalies apsauga nebėra pateisinama.
- 40 Vis dėlto iš šio konstatavimo negalima daryti išvados, kad apdraustojo ir draudikų bei draudėjų ekonominis pajėgumas yra toks pat ar panašus. Vadinasi, klausimas, ar trečiasis asmuo, kuris nėra „didelės rizikos“ draudimo sutarties šalis, gali būti laikomas ekonomiškai silpnesniu, priklauso ne tik nuo to, ar šalių sudaryta draudimo sutartis priskiriama prie „didelės rizikos“ draudimo sutarčių kategorijos.
- 41 Taigi darytina išvada, kad galimybė „didelės rizikos“ draudimo sutartyse nukrypti nuo bendrųjų jurisdikcijos taisyklių taikoma tik santykiams tarp susitariančiųjų šalių ir paprastai negali būti išplėsta apdraustajam trečiajam asmeniui.
- 42 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra pabrėžęs, kad jei kiekvienu atskiru atveju reikėtų spręsti, ar asmenį galima laikyti „silpnesniąja šalimi“, kiltų teisinio nesaugumo pavojus ir atsirastų prieštara minėto Reglamento Nr. 1215/2012 15 konstatuojamojoje dalyje nurodytam jo tikslui, pagal kurį jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 20 d. Sprendimo *MMA IARD*, C-340/16, EU:C:2017:576, 34 punktą).
- 43 Šis teiginys juo labiau taikytinas „didelės rizikos“ draudimo sutartims. Iš tiesų, kaip teisingai pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Direktyvos 2009/138 13 straipsnio 27 punkte numatyti keli kriterijai, kurie turi būti vertinami kartu ir ne visada taikomi sistemingai. Dėl šio vertinimo gali prireikti atlikti išsamius ir potencialiai sudėtingus patikrinimus, o tai prieštarautų siekiui padaryti jurisdikcijos taisykles nuspėjamas.

- 44 Remiantis suformuota jurisprudencija, apsaugos tikslas, kuriuo grindžiamas Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 3 skirsnis, reiškia, kad jame numatytos specialios jurisdikcijos taisyklės nėra išplečiamos asmenims, kuriems šios apsaugos taikymas nėra pateisinamas (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 31 d. Sprendimo *Hofsoe*, C-106/17, EU:C:2018:50, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Nors iš to matyti, kad speciali apsauga nepateisinama esant draudimo srities profesionalų santykiams, nes nė vienas iš jų negali būti laikomas esančiu mažiau palankioje padėtyje nei kitas (2018 m. sausio 31 d. Sprendimo *Hofsoe*, C-106/17, EU:C:2018:50, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), nagrinėjamu atveju akivaizdu, kad apdraustasis trečiasis asmuo, t. y. bendrovė „Grifs“, nėra draudimo srities profesionalas.
- 46 Šiomis aplinkybėmis į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 1215/2012 15 straipsnio 5 punktą ir 16 straipsnio 5 punktą turi būti aiškinami taip, kad dėl „didelės rizikos“, kaip ji suprantama pagal pastarąją nuostatą, sudarytoje draudimo sutartyje draudėjo ir draudiko sutarta jurisdikciją suteikiančia sąlyga negalima remtis prieš šia sutartimi apdraustą asmenį, kuris nėra draudimo srities profesionalas, neišreiškė sutikimo dėl šios sąlygos ir jo nuolatinė gyvenamoji ar buveinės vieta yra kitoje nei draudėjo ir draudiko buveinės valstybėje narėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 47 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 15 straipsnio 5 punktą ir 16 straipsnio 5 punktą turi būti aiškinami taip, kad dėl „didelės rizikos“, kaip ji suprantama pagal pastarąją nuostatą, sudarytoje draudimo sutartyje draudėjo ir draudiko sutarta jurisdikciją suteikiančia sąlyga negalima remtis prieš šia sutartimi apdraustą asmenį, kuris nėra draudimo srities profesionalas, neišreiškė sutikimo dėl šios sąlygos ir jo nuolatinė gyvenamoji ar buveinės vieta yra kitoje nei draudėjo ir draudiko buveinės valstybėje narėje.

Safjan

Bay Larsen

Jääskinen

Paskelbta 2020 m. vasario 27 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge

Kancleris
A. Calot Escobar

Šeštosios kolegijos pirmininkas
M. Safjan